

บทคัดย่อ

การศึกษาเทคโนโลยีและสภาพการผลิต การตลาด และปัญหาการผลิตเบญจมาศของเกษตรกร ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลทาง เศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกรผู้ปลูกเบญจมาศ 2) ศึกษาเทคโนโลยีการผลิตและสภาพ การผลิตเบญจมาศ และ 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และความต้องการความช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาการ ผลิตและการตลาดของเกษตรกร ทำการเก็บข้อมูลจากเกษตรกร 23 ราย ในเดือน มกราคม 2549 โดยใช้ แบบสำรวจเข้าทำการสัมภาษณ์ พบว่าเกษตรกรเป็นเพศหญิงร้อยละ 56.5 และเป็นเพศชายร้อยละ 43.5 ร้อยละ 87.0 แต่งงานแล้ว อายุเฉลี่ย 41.7 ปี ร้อยละ 65.2 มีความรู้ระดับประถมศึกษา เกษตรกรมีพื้นที่ ปลูกเบญจมาศเฉลี่ย 4.1 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 26.1เช่าที่เพื่อนบ้านปลูกเบญจมาศเพิ่มเติมจากพื้นที่ของ ตนเองเฉลี่ยรายละ 3.1 ไร่ เกษตรกรปลูกเบญจมาศเฉลี่ยคนละ 80 โครงต่อปี เกษตรกรร้อยละ 82.6 ปลูก เบญจมาศเป็นอาชีพหลัก โดยผู้ปลูกร้อยละ 17.4 ที่มีการผลิตขอดพันธุ์ไว้ใช้เองและจำหน่ายแก่สมาชิก และเพื่อนบ้าน เหตุผลที่เลือกปลูกเบญจมาศเพราะตลาดมีความต้องการสูง ผลตอบแทนสูง ปลูกตาม เพื่อนบ้านที่ประสบความสำเร็จ เกษตรกรปลูกเบญจมาศมาแล้วเป็นเวลาเฉลี่ย 4.4 ปี การผลิตใช้แรงงาน ในครัวเรือนเฉลี่ยครอบครัวละ 2.6 คน และจ้างมาเพิ่มเติมเฉลี่ยรายละ 0.9 คน เกษตรกรสังกัดกลุ่ม เบญจมาศเพียงร้อยละ 26.1 ผู้ปลูกส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.3 เป็นสมาชิกสถาบันการเงินต่าง ๆ มีเพียงร้อย ละ 34.8 ที่มีหนี้เหลือคงค้าง เกษตรกรได้รับความรู้จาก ประธานกลุ่ม เกษตรตำบล และวิทยุ เกษตรกร ร้อยละ 94.6 เคยเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานของกรมส่งเสริมการเกษตรในท้องที่ เกษตรกรทุกรายจะ จ้างรถแทรกเตอร์เข้ามาไถที่ มีเพียงร้อยละ 26.1 ที่มีรถไถโรตารี และร้อยละ 60.3 มีรถกระบะเป็นของ ตนเอง สายพันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุดได้แก่ พันธุ์ โพลาลีส, เรแกน, อับป้า, มะลิ และ โมนาลิ ซ่า ตามลำดับ ซึ่งมีอิทธิพลมาจากความต้องการของตลาดเป็นหลัก เกษตรกรนิยมปลูกเบญจมาศภายใต้ โครงพลาสติกเพื่อกันฝน ขนาดโครงสูง 1.5 เมตร กว้าง 2.5 เมตร ยาว 20 เมตร สามารถให้ผลผลิตดอก เบญจมาศโครงละ 150- 200 กิโลกรัม เฉลี่ย 165 กิโลกรัม ใช้ชาแรน 50 % พรางแสงแก่ต้นอ่อนที่ปลูก ในสัปดาห์แรกจนถึงตัวได้ และจะพรางชาแรนอีกครั้งเมื่อดอกเบญจมาศเริ่มแย้มบานเพื่อไม่ให้สีดอก ซีด ดินที่ใช้ปลูกเบญจมาศ มีทั้งดินร่วนปนทราย ดินร่วน ดินร่วนปนเหนียว และดินเหนียว อย่างละ ร้อยละ 30.4, 30.4, 26.1 และ 13.0 ตามลำดับ เกษตรกรทุกรายมีการตากดิน 5-14 วันระหว่างการไถแต่ ละครั้ง และใส่วัสดุปรุงดิน ร้อยละ 82.6 ใส่ปุ๋ยเคมีรองพื้นเป็นสูตรเสมอ 15-15-15 หรือ 16-16-16 ส่วน ใหญ่ใส่อัตรา 1 กิโลกรัม ต่อโครง สำหรับการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1-3 ยังนิยมใส่ปุ๋ยสูตรเสมอ แต่ก็มีสูตรที่ใส่ แตกต่างกันไปมากถึง 9 สูตร ส่วนฮอร์โมน นั้น มีความนิยมใช้ร้อยละ 65.2 รายละเอียดการให้แสงไฟมี ความหลากหลายระหว่างเกษตรกรมาก พบว่าร้อยละ 90.9 นิยมใช้หลอดนีออน วอร์มไลท์ 40 วัตต์

เกษตรกรจะคลุมผ้าดำให้เบญจมาศเพื่อให้เกิดตาดอกในเดือนกุมภาพันธ์ ถึง กันยายน แต่บางรายคลุมถึงเดือนธันวาคม นิยมใช้ระยะปลูก 12.5 X 12.5 เซนติเมตร และปลูกโดยไม่เด็ดยอด แหล่งน้ำที่ใช้ปลูกเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติผิวดิน จะรดน้ำวันละ 1 ครั้งเวลา เช้าหรือบ่าย ไม่เกิน 14.00 น.เพื่อไม่ให้ใบเปียกในตอนกลางวัน กำจัดวัชพืชด้วยการถอนด้วยมือ 2 ครั้ง มีร้อยละ 26.1 ที่ใช้ยาเคมีกำจัดวัชพืช มีโรคและแมลงรบกวนมาก แต่เกษตรกรขาดความรู้เรื่องโรคและแมลงทำให้การป้องกันและกำจัดไม่ได้ผล แมลงที่สำคัญได้แก่ เพลี้ยไฟ เพลี้ยอ่อน และหนอนต่าง ๆ ส่วนโรคที่พบมากได้แก่ โรคราสนิมขาว โรคราสนิม โรคใบจุดและโรคเหี่ยว ตามลำดับ การแต่งฟอร์มดอกทั้งดอกเดี่ยวและดอกช่อ จนถึงเรื่องการเก็บเกี่ยว เกษตรกรทำได้อย่างถูกต้องและมีความหลากหลายของวิธีปฏิบัติไม่มากนัก เวลาเก็บเกี่ยวและจำหน่ายไม่แน่นอนแล้วแต่การจัดการเพื่อนำส่งตลาดให้ทันเวลา ไม่มีการใช้สารเคมีในการถนอมดอกไม้ เกรด เอ และ บี มีราคาเฉลี่ย 55.22 บาท และ 42.66 บาท ต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ร้อยละ 32.3 จะจำหน่ายที่ประธานกลุ่มและอีกร้อยละ 32.3 มีแม่ค้ามารับถึงที่สวน การปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อกำจัดโรคในดินเป็นวิธีที่เกษตรกรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด สำหรับปัญหาของเกษตรกรพบว่ามี 10 ประเด็น เรียงตามลำดับความถี่มากไปหาน้อยได้แก่ ปริมาณและคุณภาพของยอดพันธุ์ ความต้องการสายพันธุ์ดีพันธุ์ใหม่ โรคและแมลง ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ความไม่เป็นธรรมด้านราคา การขาดแคลนแรงงานและแรงงานด้อยคุณภาพ ปัญหาดินเสื่อม ขาดเงินทุน ขาดความรู้ในการปลูกเบญจมาศ และขาดสื่อแนะนำเทคโนโลยีการผลิตให้นักท่องเที่ยวชม โดยสรุปพื้นที่ปลูกเบญจมาศลดลงเป็นจำนวนมากในปี 2548 เพราะไม่มีโครงการสนับสนุนจากภาครัฐ ระบบการรวมกลุ่มไม่เหนียวแน่น องค์กรความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่เพียงพอ และการผลิตมีขั้นตอนที่ละเอียดอ่อนมาก ในขณะที่มีรายใหม่เข้ามาเพิ่มแต่ยังขาดความรู้และเป็นการทำตามเพื่อนบ้าน ดังนั้นจะได้ผลดีเฉพาะรายใหญ่ที่มีความรู้ ความชำนาญ และเงินทุนมากเท่านั้นที่ได้ผลดี เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตของแต่ละรายแตกต่างกันมากและไม่ถูกต้องหรือขาดความรู้ความเข้าใจ เช่น เรื่องการใช้ปุ๋ย การให้แสงไฟ โรคและแมลง เป็นต้น ส่วนเทคนิคที่เข้าใจกันดีเป็นเทคนิคที่ใช้ความสะดวกในการปฏิบัติเป็นเกณฑ์ เช่น การเตรียมดิน การให้น้ำ การแต่งดอก การเก็บเกี่ยว และการปลูกพืชหมุนเวียน เป็นต้น เมื่อพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ของเกษตรกร พบว่าเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้โดยเกษตรกรเอง ต้องอาศัยภาครัฐเข้าดำเนินการและในรูปแบบของการบูรณาการจากหลาย ๆ หน่วยงาน และต้องทำการวิจัยในแปลงเกษตรกรแบบเกษตรกรมีส่วนร่วม (farmer participatory approach) แล้วถ่ายทอดผลวิจัยที่เป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อไป เช่น ปัญหาการปรับปรุงพันธุ์ การขยายยอดพันธุ์ที่ปลอดโรคจากการเพาะเนื้อเยื่อให้เพียงพอ การปรับปรุงดิน การให้แสงไฟ และการลดต้นทุน นอกจากนี้ควรพิจารณาเรื่องการตลาดที่ไม่ให้มีการกดราคาและกดเกรดอีกด้วย